

Savienības tiesībās nav noteikts pienākums piešķirt grūtniecības un dzemdību vai tam pielīdzināmu atvaļinājumu mātei pasūtītājai, kura ir ieguvusi bērnu pēc vienošanās par bērna iznēsāšanu, ko veic surogātmāte

Tā kā direktīvā par strādājošām grūtniecēm ir noteiktas tikai dažas minimālas prasības aizsardzības jomā, tad dalībvalstīm ir tiesības piemērot labvēlīgākus nosacījumus mātēm pasūtītājām

D. ir nodarbināta slimnīcā Apvienotajā Karalistē, Z. ir pasniedzēja, kas strādā Īrijā, viņas abas ir izmantojušas surogātmāšu pakalpojumus, lai iegūtu bērnu.

D. ir noslēgusi vienošanos ar surogātmāti atbilstoši Apvienotās Karalistes tiesībām. Bērns tika ieņemts, izmantojot viņas partnera spermu un citas sievietes olšūnu. Dažus mēnešus pēc dzemdībām Apvienotās Karalistes tiesa ar surogātmātes atļauju piešķīra D. un viņas partnerim pilnīgas un pastāvīgas vecāku tiesības uz bērnu saskaņā ar Apvienotās Karalistes tiesisko regulējumu par surogātmaternitāti.

Z. cieš no retas slimības, kuras dēļ, kaut gan viņai ir veselas olnīcas un kaut gan viņa nav neauglīga, viņai nav dzemdes, un tāpēc viņa nevar palikt stāvoklī. Viņa un viņas vīrs ieguva bērnu noslēdzot vienošanos ar surogātmāti Kalifornijā. Ģenētiski bērns ir radies no šī pāra, un bērna ASV dzimšanas apliecībā nav nekādas norādes par surogātmātes identitāti. Saskaņā ar Kalifornijas tiesībām Z. un viņas vīru uzskata par bērna vecākiem.

Abas sievietes lūdza viņām piešķirt apmaksātu atvaļinājumu, kas ir pielīdzināms grūtniecības un dzemdību vai adopcijas atvaļinājumam. Šie lūgumi tika noraidīti, pamatojoties uz to, ka D. un Z. nav bijušas stāvoklī un ka vecāki bērnus nav adoptējuši.

Valsts tiesas, kurās abas mātes pasūtītājas iesniedza prasības, jautā, vai šāds atteikums ir pretrunā direktīvai par strādājošām grūtniecēm ¹ vai arī tā ir diskriminācija dzimuma vai invalidātes dēļ (šāda diskriminācija ir aizliegta attiecīgi ar Direktīvu 2006/54/EK ² un Direktīvu 2000/78/CE ³).

Šodien pasludinātajos spriedumos Tiesa atbild, ka **Savienības tiesībās nav noteikts pienākums piešķirt grūtniecības un dzemdību vai tam pielīdzināmu atvaļinājumu mātei pasūtītājai, kura ir ieguvusi bērnu pēc vienošanās par bērna iznēsāšanu, ko veic surogātmāte.**

Attiecībā uz Direktīvu 92/85/EEK par strādājošām grūtniecēm, Tiesa atgādina, ka šīs Direktīvas mērķis ir veicināt drošības un veselības aizsardzības darbā uzlabošanu strādājošām grūtniecēm, sievietēm, kas strādā pēcdzemdību periodā, vai strādājošām sievietēm, kas baro

¹ Padomes 1992. gada 19. oktobra Direktīva 92/85/EEK par pasākumu ieviešanu, lai veicinātu drošības un veselības aizsardzības darbā uzlabošanu strādājošām grūtniecēm, sievietēm, kas strādā pēcdzemdību periodā, vai strādājošām sievietēm, kas baro bērnu ar krūti (desmitā atsevišķā direktīva Direktīvas 89/391/EEK 16. panta 1. punkta nozīmē) (OV L 348, 1. lpp.).

² Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 5. jūlija Direktīva 2006/54/EK par tāda principa īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgas iespējas un attieksmi pret vīriešiem un sievietēm nodarbinātības un profesijas jautājumos (pārstrādāta versija) (OV L 204, 23. lpp.).

³ Padomes 2000. gada 27. novembra Direktīva 2000/78/EK, ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju (OV L 303, 16. lpp.).

bērnu ar krūti, šīs personas uzskata par īpašā riska grupā ietilpstošām. Šīs Direktīvas tiesību normā attiecībā uz grūtniecības un dzemdību atvaļinājumu ir tieša atsauce uz dzemdībām un tās mērķis ir aizsargāt bērna mātes veselību īpašā neaizsargātības situācijā, kas rodas no viņas grūtniecības. Tiesa piebilst, ka lai arī grūtniecības un dzemdību atvaļinājuma mērķis tostarp ir nodrošināt īpašās attiecības starp sievieti un viņas bērnu, šis mērķis tomēr attiecas vienīgi uz laikposmu pēc "grūtniecības un dzemdībām". No tā izriet, ka **grūtniecības un dzemdību atvaļinājumu piešķir, pamatojoties uz Direktīvu, ja attiecīgā darba ņēmēja ir bijusi grūtniece un ir dzemdējusi bērnu. Tātad māte pasūtīnātāja**, kura ir izmantojusi surogātmāti, lai iegūtu bērnu, **neietilpst Direktīvas piemērošanas jomā** arī tad, ja viņa var barot bērnu ar krūti pēc dzemdībām, vai ja viņa faktiski viņu baro ar krūti. Līdz ar to dalībvalstīm, pamatojoties uz šo Direktīvu, nav pienākuma šādai darba ņēmējai piešķirt tiesības uz grūtniecības un dzemdību atvaļinājumu.

Tomēr Tiesa piebilst, ka tā kā minētās direktīvas mērķis ir noteikt dažas minimālas prasības strādājošu grūtnieču aizsardzības jomā, tad dalībvalstīm ir tiesības piemērot noteikumus, kas ir labvēlīgāki mātei pasūtīnātājai.

Attiecībā uz Direktīvu 2006/54/EK par vienlīdzīgu attieksmi pret vīriešiem un sievietēm nodarbinātības jomā Tiesa konstatē, ka **atteikums piešķirt grūtniecības un dzemdību atvaļinājumu mātei pasūtīnātājai nav diskriminācija dzimuma dēļ**, jo arī tēvam pasūtīnātājam nav tiesību saņemt šādu atvaļinājumu un šāds atteikums nav nelabvēlīgāks tieši darba ņēmējām sievietēm, salīdzinājumā ar darba ņēmējiem vīriešiem.

Turklāt **Direktīvas par vienlīdzīgu attieksmi piemērošanas jomā neietilpst fakts, ka mātei pasūtīnātājai tiek atteikts apmaksāts atvaļinājums, kas ir pielīdzināms adopcijas atvaļinājumam**. Šajā direktīvā ir saglabāta dalībvalstu brīvība piešķirt vai nepiešķirt adopcijas atvaļinājumu. Tajā ir noteikts vienīgi tas, ka, ja šādu atvaļinājumu piešķir, tad attiecīgās darba ņēmējas ir jāaizsargā no atlaišanas un viņām ir tiesības atgriezties savā darbā vai identiskā darbā.

Visbeidzot **attiecībā uz Direktīvu 2000/78/EK**, ar kuru aizliedz jebkādu diskrimināciju invaliditātes dēļ nodarbinātības un profesijas jomā, Tiesa uzskata, ka nav apstrīdams, ka neiespējamība sievietei iznēsāt bērnu viņai rada lielas ciešanas. Tomēr **jēdziens "invaliditāte"** šīs direktīvas izpratnē **nozīmē, ka personai piemītošais ierobežojums mīļdarbībā ar dažādiem šķēršļiem var apgrūtināt attiecīgās personas pilnu un efektīvu līdzdalību profesionālajā dzīvē vienlīdzīgi ar citiem darba ņēmējiem**.

Principā nespēja tikt pie bērna, izmantojot vispārpieņemtos veidus, pati par sevi nav šķērslis mātei pasūtīnātājai stāties darbā, to veikt vai tajā progresēt.

Šādos apstākļos Tiesa konstatē, ka nespēja tikt pie bērna nav "invaliditāte" Direktīvas 2000/78 izpratnē, tādēļ šī Direktīva nav piemērojama tāda situācijā kā pamatlietā.

ATGĀDINĀJUMS: Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ļauj dalībvalstu tiesām to tiesvedības ietvaros uzdot jautājumus Tiesai par Savienības tiesību interpretāciju vai Savienības akta spēkā esamību. Tiesa neiztiesā valsts strīdu. Valsts tiesai ir jāatrisina lieta saskaņā ar Tiesas nolēmumu. Šis nolēmums līdzīgā veidā ir saistošs citām valstu tiesām, kurām ir jāatrisina līdzīgas problēmas.

Neoficiāls dokuments plašsaziņas līdzekļu vajadzībām, kas Tiesai nav saistošs.

Pilns spriedumu (lietas [C-167/12](#) un [C-363/12](#)) teksts tiek publicēts CURIA mājas lapā pasludināšanas dienā.

Kontaktpersona presei: Gīte Štadlere [Gitte Stadler] ☎ (+352) 4303 3127

Fotogrāfijas saistībā ar spriedumu pasludināšanu ir pieejamas "[Europe by Satellite](#)" ☎ (+32) 2 2964106